

Галина Юріївна Гудачок
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-5949-7299>
здобувачка третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальність 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)»
Мукачівський державний університет
м. Ужгород, Україна
hudachok99y@gmail.com

ФЕНОМЕН ПРОГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У науково-оглядовій статті розкрито сутність та структуру прогностичної компетентності; презентовано бачення авторки щодо алгоритмізації формування прогностичної компетентності вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти. Цей алгоритм включає шість етапів, кожен з яких якісно впливає на розвиток складових компетентності майбутнього вчителя початкових класів, як-от: (1) ознайомлення з теоретичними основами прогнозування, (2) освоєння практичних методів прогнозування, (3) використання прогнозування в освітньому процесі, (4) оцінка та аналіз ефективності прогнозування, (5) практична реалізація прогнозів у професійній діяльності, (6) тривале систематичне підвищення рівня компетентності в галузі прогнозування.

Ключові слова: прогностична компетентність, прогноз, прогнозування, компетентність, компетенція, майбутній учитель початкових класів.

Вступ. Зростаюча складність та різноманітність вимог до вчителів початкових класів у сучасному світі ставлять перед ними нові виклики. Вчителі повинні мати не тільки глибокі знання з різних освітніх галузей початкової освіти, володіти педагогічними технологіями, а й уміти передбачати наслідки та результати, впливати на майбутні дії, вміти планувати освітню діяльність та комфортне освітнє середовище, передбачати освітні результати та будувати систему їхнього досягнення. Відповідно, нагальним в умовах сьогодення є формування прогностичної компетентності у сучасних учителів початкових класів закладів загальної середньої освіти. Вирішення цього завдання є важливим для педагогічної науки та практики. Професійна педагогічна діяльність сучасного вчителя початкових класів передбачає розв'язання безлічі конкретних педагогічних завдань, які потребують розвинутих здатностей до творчої інноваційної активності, самокритичності, уміння здійснювати самоаналіз роботи, прогнозувати тощо (Борисов, Лупінович, 2020).

Про важливість передбачення освітніх результатів, формування навичок прогнозування висловлювалося чимало педагогів. Зокрема, Т. Веретенко (2012) наголошує, що для кваліфікованого вирішення сучасних педагогічних та освітніх викликів педагог повинен володіти низкою компетентностей, серед яких чільне місце посідає прогностична (Веретенко, 2012).

Аналіз наукової літератури дозволив виявити чисельні дослідження феномену прогностичної компетентності: А. Бунас (2015) досліджено прогностичну компетентність як соціально значущу властивість особистості, характеризувано процес формування прогностичної компетентності особистості в умовах освітнього закладу; Т. Веретенко (2012) проаналізовано процес формування зазначеної компетентності в соціальних педагогів; А. Кінешевою та Т. Постоян (2015) осмислено функціонально-змістову модель та педагогічні умови формування прогностичної компетентності магістрів початкової освіти засобами інформаційних технологій; В. Глядуш (2019) охарактеризовано формування діагностико-прогностичної компетентності фахівця спеціальної освіти; Д. Пузіковим (2018) розглянуто процес формування прогностичної компетентності учителів засобами вивчення методичної літератури; вимоги до сформованості прогностичної компетентності здобувачів освіти розкрито М. Севастюк (2001), Л. Сущенко (2023) актуалізовано питання розвитку прогностичної компетентності у майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти тощо. Незважаючи на чималу кількість різноманітних наукових досліджень феномену прогностичної компетентності, зокрема її

характеристик для сучасного вчителя, проблема розбудови системи розвитку прогностичної компетентності майбутніх фахівців в умовах закладу вищої освіти продовжує зберігати актуальність. Ми впевнені, що особливо затребуваним сьогодні є осмислення змісту та сутності прогностичної компетентності сучасного вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти та пошук шляхів удосконалення системи розвитку у майбутніх фахівців цієї спеціальності всіх складових прогностичної компетентності, чому ми і присвятили своє дослідження.

Мета: конкретизувати феномен прогностичної компетентності майбутніх учителів початкових класів у контексті сучасних швидкозмінюваних соціокультурних процесів.

Методи дослідження: аналіз філософської, психологічної та педагогічної науково-методичної літератури з проблеми дослідження, систематизація наукових літературних джерел, узагальнення.

Дефініції термінів «прогноз» та «прогнозування». Суміжними до ключового поняття нашого дослідження «прогностична компетентність» є такі поняття, як: «прогноз», «прогнозування» та «компетентність», «компетенція». Проаналізуємо їх задля виявлення сутнісних ознак ключового терміну та осмислення сучасних характеристик досліджуваного феномену.

«Прогноз – передбачення на основі наявних даних напряму, характеру й особливостей розвитку та закінчення явищ і процесів у природі й суспільстві» (*Словник української мови*, 1977). У «Сучасному тлумачному психологічному словнику» прогнозування розглядається як «передбачення майбутнього, засноване на імовірнісній структурі минулого досвіду та інформації про наявну ситуацію» (Шагар, 2007). У «Філософському енциклопедичному словнику» прогнозування трактується як аналіз та наукове передбачення майбутніх станів і тенденцій розвитку соціальних чи природних явищ, обґрунтована інформація про якісні і кількісні характеристики процесів, що передбачаються (Шинкарук, 2002). Таким чином, у довідковій літературі філософського, психологічного та педагогічного спрямування термін «прогнозування» розкривається як передбачення майбутніх дій, впливу, особливостей розвитку; ключовою ознакою прогнозування є майбутній передбачуваний результат.

Укладачі посібника «Прогнозування соціально-економічних процесів» сутність поняття «прогнозування» визначають так: «Процес розробки прогнозів на основі аналізу тенденції і закономірностей розвитку об'єкта (процесу). А під прогнозом розуміють імовірне, науково обґрунтоване міркування про можливий стан об'єкта (процесу) у майбутньому або альтернативних шляхів і строків досягнення певних результатів». Укладачі посібника схиляють свою думку до того, що прогнозування – процес передбачення майбутнього результату, дій, стану діяльності чи особистості, який відбувається для попередження майбутніх дій впливів (Галушак, Галушак, Кужда, 2021, с. 8). Прогнозування є складним процесом, який дає можливість визначати складники перспективного розвитку явища, події, ситуації чи будь-якого іншого об'єкта.

Отже, поняття «прогноз» і «прогнозування» мають схожість звучання, проте вживаються по-різному, адже прогноз – це передбачення майбутніх подій на основі аналізу наявних даних і тенденцій, а прогнозування – це процес створення таких прогнозів. Прогнозування у освіті дає можливість педагогам припускати очікувані результати навчання, виховання та розвитку дитини, а також привести ці вкрай важливі процеси у відповідність до ситуацій у необхідний стан та систему.

Ґрунтуючись на розглянутих вище визначеннях, сформуємо власне тлумачення поняття «*прогнозування вчителя початкових класів*». Це поняття будемо розглядати як необхідний та невід'ємний складник діяльності вчителя початкових класів, який поєднує у собі сукупність освітньо-прогностичних знань, а також вміння та навички впливати на результат освітнього процесу відповідно до сформульованого прогнозу, здійснювати систематичні наукові дослідження, спрямовані на отримання, збір та обробку достовірної інформації задля реалізації освітньої прогнозованої мети, дослідження можливих змін та перетворень на шляху отримання бажаного результату.

Дефініції термінів «компетентність», «компетенція», «компетентність вчителя початкових класів». Компетентність розглядаємо як інтегративне особистісне утворення, яке включає в себе взаємозв'язок знань, умінь, навичок, системи відносин та поведінки, особистісних та моральних якостей й ціннісних орієнтацій. Компетентність доцільно характеризувати «як готовність

майбутнього вчителя початкових класів на професійному рівні виконувати свої посадові та фахові обов'язки відповідно до сучасних теоретичних надбань і кращого досвіду, наближення до світових вимог і стандартів...» (Сафронова, 2014). Відповідно до цієї думки дослідниці підмітимо, що компетентність поєднує в собі теоретичні знання та відтворення їх на практиці, здобуття багажу досвіду й вдосконалення своєї майстерності, яка в сукупності забезпечує кінцевий ефективний результат. Тут доречно зауважити, що компетентність майбутнього фахівця характеризується його вмінням знаходити вихід із будь-яких ситуацій не тільки з використанням великої кількості інформації, але й за допомогою своєї майстерності, творчості, багажу знань та наявності професійно спрямованих знань, умінь і навичок. Крім цього, компетентність майбутнього учителя молодших класів характеризується наявністю знань, вмінь, навичок задля ефективного виконання професійної діяльності, володіння сучасними та інноваційними методиками викладання та якісного застосування їх на практиці.

Поняття «компетенція» словник української мови розглядає як «добру обізнаність із чим-небудь; коло повноважень якої-небудь організації, установи, особи тощо». Відповідно, компетентною є та особистість, яка «має достатні знання в якій-небудь галузі; яка з чим-небудь добре обізнана; тямуща; яка ґрунтується на знанні; кваліфікована» (Словник української мови, 1977).

Зазначені поняття ми не можемо ототожнити, проте вони чітко виділяють ключові моменти, які для людини-професіонала є вкрай важливими, – це досвід, знання, вміння та навички, як спеціальних наук, так і загальна обізнаність людини. Тобто компетентна особистість – це та, яка володіє професійним знаннями своєї діяльності, творчою майстерністю, обізнаністю, життєвим та професійним досвідом, а також професійними навичками та вміннями.

Прогностична компетентність вчителя початкових класів ґрунтується на знаннях педагогічних процесів, психології, вікового та особистісного розвитку особистості, філософських поглядах та утворює єдину систему методів, засобів та впливу на майбутній результат. Сформованість у вчителя *прогностичних вмінь* дозволить передбачити вчинки дитини, ситуацію, у якій вона опиниться, та розв'язок проблемної ситуації, чим сприятиме інтегруванню дитини в освітній процес. Також сформовані прогностичні вміння допоможуть учителю висувати мету та завдання будь-якої діяльності, орієнтуватись на досягнення освітнього результату, правильно добирати методи та засоби здійснення діяльності, передбачати результати, враховувати можливі негативні наслідки, відхилення від заданої мети чи стандартів, визначати етапи діяльності, розраховувати час, сили та методичне забезпечення для виконання педагогічної діяльності, планування різних видів робіт з учнями.

Прогностична компетентність педагога у Професійному стандарті за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020) визначається як здатність прогнозувати результати освітнього процесу та здатність планувати безпосередньо освітній процес, тобто прогностична компетентність вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти розглядається як здатність прогнозувати, планувати освітній процес, безпечно освітнє середовище, а також результати навчання дітей, ґрунтуючись на сукупності прогностичних знань, вмінь і навичок.

Прогностичні знання, прогностичні уміння та прогностичні навички як структурні компоненти прогностичної компетентності майбутнього вчителя початкових класів. Що ж до структури прогностичної компетентності, то її ключовими компонентами визначаємо: прогностичні знання, вміння та навички (*Професійний стандарт*, 2020).

В «Енциклопедії сучасної України» зазначається, що «знання – сукупність відомостей, набутих у процесі повсякденного досвіду, навчання та спеціальних способів дослідження» (Лісовий, 2010). Поняття «знання» можемо трактувати як обізнаність, накопичений досвід стосовно певного виду діяльності, розуміння специфіки тієї чи іншої діяльності, розуміння фактів та накопиченої інформації. *Прогностичні знання* майбутнього вчителя характеризуються його розумінням специфіки прогнозування, змісту прогностичної діяльності, оволодіння теоретичними основами прогностики, визначення етапів та дій під час прогнозування, розуміння та концентрування на правильності виділення кінцевого й очікуваного результату, розуміння дій під час прогнозування,

чітке бачення дій та заходів, спрямованих на утворення майбутнього результату, аналіз прогностичної літератури та її синтез, засвоєння алгоритму прогнозування, суті прогностичних умінь та навичок, усвідомлення та виокремлення найефективніших способів і методів прогнозування, цілісне уявлення про систему прогностики (Севастюк, 2001).

Шляхами передачі прогностичних знань можуть бути: інтерактивне викладання педагогічних дисциплін; активізація самопідготовки майбутнього фахівця; використання ІКТ; застосування інтерактивних, групових, колективних методів та засобів навчання; перегляд вебінарів; прийняття участі у конференціях для збагачення власного досвіду та потенціалу; участь у круглих столах, практикумах та експериментальних групах тощо.

На наше переконання, у процесі здобуття прогностичних знань, зокрема, поступово формуються прогностичні уміння. У «Словнику української мови» (1977) зазначається, що «уміння – це добути на основі досвіду знання, здатність належно робити що-небудь». Також уміння можемо характеризувати як майстерність у виконанні діяльності, яка виробилась шляхом накопичених знань і досвіду та відпрацьованих навичок. *Прогностичні вміння* розглядаємо як систему передбачення майбутнього результату, внесення коректив та змін на шляху до його досягнення, вміння бачити майбутні обставини, аналізувати отримані дані та інформацію з метою отримання очікуваного результату. У свою чергу, прогностичні вміння включають: інтелектуальні вміння, вміння моделювати, вміння проєктувати.

У процесі розширення досвіду реалізації прогностичної діяльності формуються навички прогнозування. Поняття «навичка» розглядаємо як дія, певні компоненти якої, у разі повторення, стали автоматизованими. Навички формуються у ході здобуття досвіду та виконання вправ, тобто, коли майбутній учитель початкових класів діє за чітким алгоритмом щодо прогнозування результату, з часом у нього формуються навички, які виконуватимуться автоматично.

Алгоритм формування прогностичної компетентності у майбутніх учителів початкових класів у процесі їхньої фахової підготовки:

1. Ознайомлення з теоретичними основами прогнозування. Майбутнім учителям початкових класів необхідно ознайомитися з основними теоретичними поняттями та методами прогнозування, такими, як: аналіз тенденцій, метод експертних оцінок, моделювання, сценарний аналіз, форсайт та інші.

2. Освоєння практичних методів прогнозування. На цьому етапі здобувачам вищої освіти потрібно набути навичок використання практичних методів прогнозування. Для цього можуть застосовуватися різні методи навчання: розв'язування прикладних задач, проведення досліджень, прогнозування на реальних прикладах тощо.

3. Використання прогнозування в освітньому процесі. Майбутнім учителям початкових класів потрібно зрозуміти, як застосовувати методи прогнозування в освітньому процесі з метою його покращення, забезпечення ефективної організації навчальної діяльності, а також підвищення якості освіти.

4. Оцінка та аналіз ефективності прогнозування. Здобувачам потрібно вчитися оцінювати ефективність методів прогнозування та аналізувати їхні результати. Для цього необхідно набути навичок статистичного аналізу даних, економетрії та інших методів оцінки результатів прогнозування.

5. Практична реалізація прогнозів у професійній діяльності. Здобувачам потрібно практично застосовувати здобуті знання та навички прогнозування у своїй професійній діяльності. Наприклад, вони можуть розробляти конспекти уроків з урахуванням прогнозів розвитку освітнього процесу, аналізувати результати навчальної діяльності для вдосконалення методів та технологій навчання, визначати перспективи розвитку своєї професійної діяльності з урахуванням тенденцій ринку праці тощо.

6. Постійне підвищення рівня компетентності в галузі прогнозування. На останньому етапі майбутні фахівці мають прагнути до постійного розвитку своєї компетентності в галузі прогнозування, оскільки ця галузь постійно розвивається та змінюється. Для цього вони можуть вчитися новим методам прогнозування, вдосконалювати свої навички статистичного аналізу даних, вивчати сучасні технології та інструменти прогнозування тощо.

Формування прогностичної компетентності у майбутнього вчителя початкових класів потребує поєднання теоретичних знань та практичних навичок, а також практичної реалізації отриманих знань у професійній діяльності та постійного підвищення рівня компетентності в галузі прогнозування, тому процес формування прогностичних знань, умінь та навичок повинен бути систематичним та цілеспрямованим.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У ході проведеного теоретичного дослідження ми прийшли до таких висновків:

1. Прогностична компетентність майбутніх учителів початкових класів є важливою складовою їхньої професійної компетентності. Вона включає здатність учителя передбачати можливі результати навчання учнів і вчасно коригувати свою роботу. Прогностична компетентність вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти розглядається як здатність прогнозувати, планувати освітній процес, безпечне освітнє середовище, а також результати навчання дітей, ґрунтуючись на сукупності прогностичних знань, вмінь і навичок.

2. Прогностичні знання майбутнього вчителя характеризуються його розумінням специфіки прогнозування, змісту прогностичної діяльності, оволодіння теоретичними основами прогностики, визначення етапів та дій під час прогнозування, розуміння та концентрування на правильності виділення кінцевого й очікуваного результату, розуміння дій під час прогнозування, чітке бачення дій та заходів тощо.

3. Прогностичні вміння майбутнього вчителя молодших класів розглядаємо як систему передбачення майбутнього результату, внесення коректив та змін на шляху до його досягнення, вміння бачити майбутні обставини, аналізувати отримані дані та інформацію з метою отримання очікуваного результату. Прогностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів, що систематично здійснюється за чітким алгоритмом сприяє поступовому формуванню у нього автоматизованих прогностичних навичок.

4. Алгоритм формування прогностичної компетентності має включати шість етапів, кожний з яких якісно впливає на розвиток складових компетентності майбутнього вчителя початкових класів, як-от: (1) ознайомлення з теоретичними основами прогнозування, (2) освоєння практичних методів прогнозування, (3) використання прогнозування в освітньому процесі, (4) оцінка та аналіз ефективності прогнозування, (5) практична реалізація прогнозів у професійній діяльності, (6) постійне підвищення рівня компетентності в галузі прогнозування.

5. На процес формування прогностичної компетентності майбутніх учителів початкових класів впливають різні фактори: їхня обізнаність з психології, педагогіки, методик навчання, практичний досвід роботи з учнями початкової школи, а також внутрішні мотиви особистості, прагнення до самореалізації та самовмотивованість.

Перспектива подальшого дослідження полягає у вивченні зарубіжного досвіду формування прогностичної компетентності майбутніх учителів початкових класів, у аналізі навчально-методичного та технологічного забезпечення формування прогностичної компетентності майбутніх учителів початкових класів та розробці методики організації експериментального дослідження з формування прогностичної компетентності майбутніх учителів початкових класів.

Література

- Борисов В. В., Луцінович С. М. Дослідження взаємозв'язку рівнів рефлексійності з показниками самоактуалізації майбутніх учителів початкових класів у закладі вищої освіти. *Науковий журнал Хортицької національної академії. (Серія: Педагогіка. Соціальна робота)* : наук. журн. / [редкол. : В. В. Нечипоренко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : Вид-во комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, 2020. Вип. 1(2). С. 101–111. DOI : <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-10>
- Бунас А. А. Прогностична компетентність як соціально значуща властивість особистості при прояві схильності до ризикованої поведінки. *Вісник Одеського національного університету. Психологія*. 2015. Т. 19. № 2. С. 52–61.

- Веретенко Т. Г. Формування компетентностей майбутніх соціальних педагогів в процесі професійної підготовки. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2012. № 104. С. 60–62.
- Галушак М. П., Галушак О. Я., Кужда Т. І. Прогнозування соціально-економічних процесів: навчальний посібник для економічних спеціальностей. Тернопіль : ФОП Паляниця, 2021. 160 с.
- Гладуш В. Формування діагностико-прогностичної компетентності магістра спеціальної освіти. *Науково-практичний журнал: Україна. Здоров'я нації*. 2019. № 2. с. 7.
- Лісовий В. С. Знання. *Енциклопедія Сучасної України* / Ред. кол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. URL : <https://esu.com.ua/article-16856> (Дата звернення: 18.01.2023).
- Постоян Т., Кінешова А. Педагогічні умови формування прогностичної компетентності майбутніх магістрів початкової освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 7(51) . С. 124-130.
- Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». *Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільськогосподарства України №2736 від 23.12.2020*. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv> (Дата звернення: 15.11.2022)
- Пузіков Д. Навчально-методична література як засіб формування прогностичної компетентності сучасного вчителя. *Проблеми сучасного підручника*. 2018. № 21. С. 358–371.
- Сафронова Г. В. Поняття «професійна компетентність» у науковій літературі. *Науковий огляд*. 2014. № 6(7). С. 131–137.
- Севастюк М. С. Формування прогностичних знань та вмінь у студентів педагогічних факультетів (Спеціальність «Початкове навчання»): автореф. ...канд. пед. Наук : 13.00.09. / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ. 2001. 15 с.
- Словник української мови: в 11 томах. Том 8. 1977. С. 152. URL : <http://sum.in.ua/s/proghno> (Дата звернення: 18.01.2023).
- Філософський енциклопедичний словник : енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди ; голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
- Шарар В. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : ПРАПОР. 2007. 372 с.
- Sushchenko L. Actualities of the problem of the formation of predictive activities of future pre-school teachers. *Pedagogy and Education*. 2023. № 140. С. 163–165. URL : <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/15/7-15-kl100.pdf> (Дата звернення: 15.11.2022)

References

- Borysov, V. V., Lupinovich, S. M. (2020). The study of the relationship between the levels of reflexivity and indicators of self-actualization among future primary school teachers in higher education institutions. *Scientific Journal of Khortytsia National Academy. (Series: Pedagogy. Social Work)* : scientific journal: Publishing house of the Municipal Institution of Higher Education Khortytsia National Educational and Rehabilitation Academy of Zaporizhzhia Regional Council, Iss. 1(2). 101–111. <https://doi.org/10.51706/2707-3076-2020-2-10> (ukr).
- Bunas, A. A. (2015). Prognostic competence as a socially significant property of an individual when showing a tendency to risky behavior. *Bulletin of Odessa National University. Psychology*. Vol. 19. No. 2. 52–61 (ukr).
- Constant, T. & Kineshova, A. (2015). Pedagogical conditions for the formation of prognostic competence of future Masters of primary education. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*. Iss. 7(51). 124–130 (ukr).
- Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes (1977). Vol. 8, 152. <http://sum.in.ua/s/proghno> (date of access: 18.01.2023) (ukr).

- Halushchak, M. P., Halushchak, O. Ya. & Kuzhda, T. I. (2021). Forecasting socio-economic processes: a study guide for economic majors : Entrepreneur Palianytsia (ukr).
- Hladush, V. (2019). Formation of diagnostic and prognostic competence of Masters of special education. *Scientific and Practical Journal: Ukraine. Health of the nation*. Iss. 2. 7 (ukr).
- Lisovyi, V. S. (2010). Knowledge. *Encyclopedia of Modern Ukraine* / Ed. : I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskiy, M. H. Zhelezniak [et al.] <https://esu.com.ua/article-16856>. (ukr).
- Professional standard for the professions «Teacher of primary classes of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution», «Teacher of primary education (with junior specialist diploma)». Order of the Ministry of Economic Development, Trade and Agriculture of Ukraine No. 2736. (2020). <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv> (ukr).
- Puzikov, D. (2018). Educational and methodical literature as a means of forming prognostic competence of a modern teacher. *Problems of Contemporary Textbook*. Iss. 21. 358–371 (ukr).
- Safronova, H. V. (2014). The concept of «professional competence» in scientific literature. *Scientific Review*. № 6. 131–137 (ukr).
- Sevastiuk, M. S. (2001). Formation of prognostic knowledge and skills in students of pedagogical faculties (Specialty «Initial Education»): abstract of thesis for the degree of Candidate of Ped. Sciences : 13.00.09. : National Pedagogical Dragomanov University (ukr).
- Shahar V. (2007). Modern explanatory psychological dictionary : PRAPOR Publishing. (ukr).
- Shynkaruk V. I. (Ed.) (2002). Philosophical encyclopedic dictionary: encyclopedia / NAS of Ukraine, H. Skovoroda Institute of Philosophy: Abrys Publishing (ukr).
- Sushchenko, L. (2023). Actualities of the problem of the formation of predictive activities of future pre-school teachers. *Pedagogy and Education*. № 140. C. 163–165 (eng).
- Veretenko, T. H. (2012). Formation of competences of future social teachers in the process of professional training. *Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University*. № 104, 60–62 (ukr).

PHENOMENON OF PROGNOSTIC COMPETENCE OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN SCIENTIFIC LITERATURE

Halyna Hudachok, post-graduate student obtaining the third (educational and scientific) level of higher education in Specialty 015 "Vocational education (by specialization)", Mukachevo State University, Uzhhorod, Ukraine, e-mail : hudachok99y@gmail.com

Prognostic competence of future primary school teachers is an important component of their professional competence. It includes the teacher's ability to predict possible learning outcomes of students and adjust their work in time. Prognostic competence of a teacher of primary grades of a general secondary education institution is considered as the ability to predict and plan educational process, safe educational environment, as well as the results of children's learning, based on a set of prognostic knowledge, skills and abilities.

The prognostic knowledge of future teachers is characterized by their understanding of the specifics of forecasting, the content of forecasting activity, mastering the theoretical foundations of forecasting, determining the stages and actions during forecasting, understanding and concentrating on the correctness of selecting the final and expected result, understanding actions during forecasting, a clear vision of actions and events, etc.

We consider the prognostic skills of the future teacher of junior grades as a system of predicting the future result, making corrections and changes on the way to its achievement, the ability to see future circumstances, analyze the received data and information in order to obtain the expected result. The prognostic activity of a future primary school teacher, which is systematically carried out according to a clear algorithm, contributes to the gradual formation of automated prognostic skills. The algorithm for the formation of prognostic competence should include six stages, each of which qualitatively affects the development of the components of the competence of future primary school teachers, such as: (1) familiarization with the theoretical foundations of forecasting, (2) mastering practical methods of forecasting, (3) using forecasting in the educational process, (4) evaluation and analysis of forecasting effectiveness, (5) practical implementation of forecasts in professional activities, (6) constant improvement of the level of competence in the field of forecasting.

The process of formation of prognostic competence of future primary school teachers is influenced by various factors: their knowledge of psychology, pedagogy, teaching methods, practical experience of working with elementary school students, as well as the internal motives of the individual, the desire for self-realization, and self-motivation.

Key words: *prognostic competence, forecast, forecasting, competence, future primary school teacher.*

Стаття надійшла до редакції / Received 27.02.2023

Прийнята до друку / Accepted 31.03.2023

Унікальність тексту 90,5 % (Unicheck ID1015484993)

© Гудачок Галина Юріївна, 2023